

УДК 378.134

## **СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ВОКАЛУ У КОЛЕДЖАХ КНР**

**Ян Цзяін, О. О. Матвєєва**

### **MODERN APPROACHES TO VOCAL EDUCATION IN CHINESE COLLEGES**

**Yang Jiaying, O. Matvieieva**

У статті розкрито сучасні підходи до навчання вокалу у коледжах КНР. Показано, що у ХХ ст. співаки здобували освіту в університетах Китаю, де існували музичні факультети й здебільшого навчання співу було спрямоване на вміння володіти особливостями національної співочої школи. Зараз дисципліна «Вокал» входить до програми навчання у коледжах та університетах КНР, де відбувається підготовка вчителів музики для загальноосвітніх шкіл. Проаналізовано низка наукових праць китайських вчених: Ван Веньхуей (王文汇), Лі Сінь (李欣), Лі Цзінь (李晋), Чжан Сіньхуань (张馨幻), Чжен Цюфан (郑秋芳), Чен Леянґ (陈乐洋), Чень Цзе (陈洁), Хоу Сяохан (侯箫涵), Ши Лін (史丽娜), Ян Цзінь (杨瑾), та ін. Показано, що вокальна підготовка вчителів музичного мистецтва має низку недоліків: навчальна програма з вокалу є єдиною, цілі навчання є не визначеними, є недостатність матеріальної бази та кваліфікації викладачів. Доведено, що науковці пропонують різні стратегії та методи удосконалення навчання вокалу у коледжах КНР, якими є: стратегії для досягнення емоційної стимуляції та ефективного керівництва у викладанні вокалу, які поєднують (знання з історії розвитку вокальної музики з точки зору художнього вираження людських емоцій, розкриття внутрішнього світу людини, подій та обставин; вміння викладачів, що мають не лише навчати базових навичок, а й постійно покращувати естетичне сприйняття студентів та збагачувати їхню музичну уяву, яка змушує студентів відчувати вокальні емоції, яскраво відображати їх, і досягати вокальної артистичної кульмінації); стратегії залучення батьків до надання знань з особливостей голосу у перехідний період (підтримка здорового стану душі та тіла підлітків, спрямування їх до участі у спортивних змаганнях, надання знань з фізіології та психології тощо). Показано, що у зміст підготовки учителів музичного мистецтва китайські науковці пропонують додавати знання зі структури голосу, засвоювати правильні навички звуковидобування, застосовувати метод «емоційного виконання», щоб долати перешкоди виконання та покращувати навички. Доведено, що підґрунтям навчання вокалу є не тільки наявність вокальних даних, а також і загальних музичних здібностей: гарного слуху, почуття ритму, музичної пам'яті.

*Ключові слова:* навчання вокалу, КНР, китайські науковці, консерваторії, коледжі та університети, учителі музичного мистецтва, методика, стратегії.

The article reveals modern approaches to teaching vocals in colleges in China. It is shown that in the XX century singers were educated at universities in China, where there were music faculties and basically singing training was aimed at mastering the characteristics of the national singing school. Now the discipline "Vocal" is included in the curriculum at colleges and universities in China,

where music teachers for secondary schools are trained. A number of scientific works of Chinese scientists are analyzed: Wang Wenhui (王文汇), Li Xin (李欣), Li Jin (李晋), Zhang Xinhuan (张馨幻), Zheng Qiufang (郑秋芳), Chen Leyang (陈乐洋), Chen Jie (陈洁), Hou Xiaohan (侯箫涵), Shi Lin (史丽娜), Yang Jin (杨瑾), and others. It is shown that the vocal training of teachers of musical art has a number of shortcomings: the curriculum for vocals is unified, the goals of training are not defined, the lack of material resources and qualifications of teachers. It has been proven that scholars offer various strategies and methods to improve vocal learning in Chinese colleges, which are: strategies to achieve emotional stimulation and effective guidance in teaching vocals that combine (knowledge of the history of vocal music in terms of artistic expression of human emotions, disclosure of internal the world of man, events and circumstances; the ability of teachers to not only teach basic skills, but also to constantly improve students' aesthetic perception and enrich their musical imagination, which makes students feel vocal emotions, vividly reflect them, and reach vocal artistic culmination); strategies to involve parents in providing knowledge on the features of the voice in the transition period (maintaining a healthy state of mind and body of adolescents, directing them to participate in sports, providing knowledge of physiology and psychology, etc.). It has been shown that in the content of music teacher training, Chinese scholars suggest adding knowledge of voice structure, learning the right sound production skills, using the method of "emotional performance" to overcome obstacles to performance and improve skills. It has been proved that the basis of vocal training is not only the presence of vocal abilities, but also general musical abilities: good hearing, sense of rhythm, musical memory.

*Key words:* vocal education, China, Chinese scientists, conservatories, colleges and universities, music teachers, methodology, strategies.

**Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** Китай – багатонаціональна держава, історія якої налічує кілька тисячоліть. Ще з часів китайського філософа Конфуція (551–497 р. до н. е.) музика була найважливішим елементом у вихованні людини та частиною духовної культури китайської нації. Але складні історичні події ХХ ст. призвели до того, що у Китаї музична освіта стала елітарною і недоступною для більшості жителів. Розвиток вищої музичної освіти інтенсивно почав налагоджуватися лише після утворення КНР, коли була створена широка мережа державних навчальних закладів, музичних театрів та концертних залів. Здебільшого навчання співу було спрямоване на вміння володіти особливостями національної співочої школи. Базою для підготовки китайських вокалістів стали консерваторії. До їхньої появи співаки здобували освіту в університетах Китаю, де існували музичні факультети. Зараз «Вокал», як дисципліна, входить до програми навчання у коледжах та університетах КНР, де відбувається підготовка вчителів музики для загальноосвітніх шкіл.

Однією з характерних рис сучасної музичної освіти КНР є також можливість вокалістам навчатися та стажуватися за кордоном. Переважно вони обирають вищі музичні навчальні заклади Німеччини, Італії, Франції, Великобританії, України. Китайські співаки все більше беруть участь у міжнародних музичних конкурсах і завойовують найвищі нагороди, а переможці запрошуються працювати у найкращі оперні театри або на подальше навчання до найпрестижніших музичних закладах світу.

Отже, сучасна підготовка вокалістів у КНР на різних рівнях є актуальною та затребуваною, але саме сучасні підходи до навчання вокалу у коледжах мають свої особливості, проблеми та шляхи їх вирішення.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми.** Навчання вокалу у коледжах КНР у XXI ст. присвячено низка наукових праць китайських вчених: Ван Веньхуей (王文汇, 2019), Лі Сін (李欣, 2005), Лі Цзін (李晋, 2019), Лі Цзянь (李戡, 2019), Чжан Сінхуань (张馨幻, 2019), Чжен Цюфан (郑秋芳, 2019), Чен Леян (陈乐洋, 2019), Чен Цзе (陈洁, 2019), Хоу Сяохан (侯箫涵, 2013), Ши Лін (史丽娜, 2019), Ян Цзін (杨瑾, 2019), та ін. У дослідженнях підіймається широке коло питань організації вокальної підготовки, матеріального забезпечення занять, методики їх проведення, залучення батьків до надання студентам знань з особливостей підліткового віку та зміни голосу. Що стосується українських науковців, то з позицій музикознавства ці проблеми досліджували: С. Грица (2015), В. Драганчук (2008), І. Котляревський (2000), Т. Мадішева (2019), Л. Сорокер (2012), Ю. Чеқан (2009) та ін.

**Формулювання цілей / завдань статті.** Мета статті – проаналізувати сучасні підходи до навчання вокалу у коледжах КНР. Завдання статті – визначити основні проблеми підготовки вчителів музичного мистецтва з вокалу у коледжах КНР; виявити необхідні наукові знання з вокалу, які зможуть ефективно захистити голос підлітків; визначити ефективні стратегії емоційної стимуляції та керівництва у викладанні вокалу, стратегії навчання вокалу у період зміну голосу.

**Виклад основного матеріалу статті.** У розвідці проаналізуємо основні проблеми підготовки вчителів музичного мистецтва у КНР і, зокрема, їхньої вокальної підготовки та методики підготовки з вокалу за результатами наукових досліджень китайських вчених.

Так, у праці Чжен Цюфан та Чжан Сінь (郑秋芳, 张馨幻, 2019) «Аналіз статус-кво та перспектив викладання вокальної музики у коледжах та університетах» окреслено основні проблеми вокальної підготовки вчителів музичного мистецтва у КНР.

Звертається увага на важливість підготовки студентів коледжів, їхньої гуманітарної підготовки і у тому числі вокалу, що надає можливості розвивати свої музичні здібності. Автори вважають, що необхідно організовувати курси з вокальної підготовки, оскільки це може підвищити професійний рівень майбутнього вчителя та одночасно сформувати професійні якості студентів.

Науковці звертають у вагу на те, що з реформуванням системи освіти в КНР коледжі та університети послабили вимоги до зарахування, що, безсумнівно, розширило канали для навчання більшої кількості студентів, які займаються вокальною музикою. Однак, це призвело до того, що все більше студентів мають різний рівень підготовки з вокальної музики, а, отже одним із завдань є покращення якості викладання вокальної музики.

Основними проблемами підготовки з вокалу, на прикладах наведених авторами, Чжен Цюфан та Чжан Сіньїнь (郑秋芳, 张馨幻, 2019) вважають:

– *навчальна програма з вокалу є єдиною*, через це викладання вокальної музики має тенденцію до диверсифікації (курс викладання вокалу включає: теорію музики, навчання вокалу, аналіз музичних творів та ін., але є викладачі, які викладають лише частину курсу, що не дозволяє студентам всебічно розвиватися та перешкоджає розвитку музичних здібностей; частина викладачів не має достатніх знань у галузі теорії вокалу, їх знання є поверховим, що робить потреби студентів у процесі навчання незадоволеними; деякі викладачі не приділяють необхідної уваги вибору репертуару студентів, а обирають занадто складні твори, це призводить до того, що цікавість до навчання знижується та впливає на якість викладання; деякі викладачі нав'язують вокальні знання механічно, їм байдуже, чи отримають студенти радість від навчання);

– *цілі навчання не є визначеними* (деякі викладачі не роз'яснюють мету навчання вокалу, що змушує їх робити відхилення у змісті дисципліни; деякі викладачі надають великого значення виступам студентів, але артистичні та емоційні характеристики музичних творів, що вони виконають не відповідають образному змісту цих творів; деякі студенти коледжів мають слабку здатність до самодисципліни, отже у цей час їм необхідне суворе керівництво вчителями, але ставлення до роботи вчителя є не досить поважним, що перешкоджає розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва);

– *відсутність устаткування* (через ослаблення національної та місцевої політики у сфері освіти багато коледжів знизили поріг для зарахування, що розширює контингент студентів, але вони мають різний професійний рівень; зі зростанням кількості студентів, існуюче навчальне обладнання стало серйозно недосконалим, відсутність коштів унеможливило проведення деяких курсів через брак обладнання. Наприклад, у класі фортепіано, тому що кількість учнів занадто велика, заняття відбуваються у груповій формі, що не сприяє розвитку необхідних навичок);

– *обмеження знань викладачів* (якщо викладач вокалу хоче підвищити ефективність викладання, недостатньо покладатися виключно на єдину модель навчання, це вимагає від викладачів своєчасного аналізу та вивчення нових моделей викладання вокалу та нових методів навчання).

У руслі визначених проблем вокальної підготовки студентів коледжів низка наукових праць китайських науковців розкриває методичні поради щодо її змісту та методів роботи. Дослідження методів роботи взаємопов'язано з характеристика підліткового віку студентів і залежить від фізіологічних особливостей цього віку. Розглянемо їх.

У праці Лі Сінь «Навчання вокалу підлітків» (李欣, 2005) зазначається, що «при викладанні вокальної музики для підлітків слід використовувати правильні наукові вокальні методи, щоб навчити студентів озвучувати, координувати своє дихання та звучання, приділяти увагу художнім образам пісень та добирати вокальний репертуар».

Науковець зазначає, що у наш час популяризація наукових знань з вокалу на заняттях може не тільки ефективно захистити голос підлітків, а й стати гарною основою для подальшого розвитку їхнього голосу. Лі Сін пропонує ввести такі знання до змісту підготовки студентів з вокалу:

– *по-перше*, студенти мають розуміти структуру свого «інструменту» – голосу, це перший крок до навчання співу. Вони мають знати, що респіратори тіла складаються з грудної порожнини, легень та діафрагми (поперечна діафрагма), яка змушує грудну порожнину зменшувати та розширювати дихальні рухи грудної клітки у співпраці групи м'язів видиху, групи м'язів вдиху та діафрагми. Якщо у повсякденному житті дихання неглибоке, руху одних дихальних органів достатньо, то дихання вокаліста має бути більш глибоким, яке завжди контролюється. Його контроль проводиться не тільки в нижній частині грудей, але також у поперекових м'язах. Голосові зв'язки підлітків, які знаходяться у фазі зміни й дозрівання мають природний діапазон між ля першої та мі другої октави. Чоловічі та жіночі голосові зв'язки не сильно відрізняються одні від одних. Отже, під час навчання вокалу викладачі мають використовувати сприятливу можливість для розширення діапазону вгору та вниз залежно від середньої звукової зони підлітків);

– *по-друге*, засвоєння правильних навичок звуковидобування (У процесі навчання дихання студентів вчать використовувати деякі з основних методів грудного і черевного дихання, щоб закласти основу для його тренування під час вокалізації. Дихання під час співу слід регулювати за рівнем звуку, силою, довжиною та настроєм. Під час співу нестабільність голосових зв'язок підлітків матиме несприятливі наслідки, тому викладачі повинні спершу навчити своїх студентів стабілізації голосових зв'язок);

– *по-третьє*, художнє відтворення образів музичних творів. Під час навчання вокальної музики в період зміни голосу у підлітків ми маємо використовувати метод «емоційного виконання», щоб долати перешкоди виконання та покращувати навички. Найприємнішим, хвилюючим є спів, коли «слова сповнені емоцій у звуках». Це вокальне мистецтво, яке ідеально поєднує у собі музику, мову та емоції. Також необхідно звертати увагу на виконання, коли слова мають бути чітко римованими, щоб слова були чіткими та правильно артикулювалися, звук гарним, а почуття правдивими).

Підґрунтям навчання вокалу, Лі Сін (李欣, 2005) вважає наявність у студентів хороших музичних здібностей, оскільки вони є запорукою оволодіння мистецтвом співу. З універсальної точки зору кожен може навчитися співати, якщо має голос та слух, однак для досягнення певного рівня художньої якості у навчанні вокалу необхідні базові умови для співу: здорові голосові зв'язки, здорове тіло, розвинений слух, хороше відчуття ритму.

У праці Чен Леянг "Аналіз ефективних стратегій емоційної стимуляції та керівництва у викладанні вокальної музики для підлітків" (陈乐洋, 2019) досліджуються методи емоційної стимуляції вокальних занять.

Перш за все, автор надає опис фізіологічного стану підлітків і вказує, що молоді люди перебувають на критичній стадії свого розвитку через їхній фізичний та розумовий стан, коли в багатьох аспектах вони недостатньо зрілі, тому через такі фактори, як незріле тіло і розум, викладання вокалу потребує значної уваги та має свої особливості.

Чен Леянг зазначає, що цей період є важливим для формування мислення особистості та правильних цінностей молодих людей. Це також важливий період для правильного оволодіння вокалом, але через фізіологічні особливості навчання вокалу є важким для молодих людей, тому вибір методів навчання є дуже важливим у цій ситуації.

Чен Леянг зазначає, що недостатньо надавати тільки знання з постановки голосу, побудови горла вокалістів та різні діапазони голосу, необхідно застосовувати метод емоційної стимуляції, сутність якого полягає в тому, щоб повністю спрямовувати емоції студентів та навчити їх розуміти емоційні вирази вокальних творів та техніку емоційної кульмінації.

Для реалізації цього методу науковець пропонує застосування таких необхідних елементів:

– *знання з емоційної стимуляції та керівництва у навчанні вокалу для підлітків мають поєднувати: історію розвитку вокальної музики з точки зору художнього вираження людських емоцій, розкриття внутрішнього світу людини, подій та обставин;*

– *стратегії емоційного стимулювання та керівництва у навчанні вокальної музики для підлітків передбачають, що викладачі мають не лише навчати базових навичок, а й постійно покращувати естетичне сприйняття студентів та збагачувати їхню музичну уяву, яка змушує студентів відчувати вокальні емоції, яскраво відображати їх, і досягати вокальної артистичної кульмінації.*

Чен Леянг (陈乐洋, 2019) пропонує такі стратегії для досягнення емоційної стимуляції та ефективного керівництва у викладанні вокалу для підлітків:

– *перша*, вчителі повинні вміти використовувати яскраву мову, щоб збагатити викладання вокалу, оскільки цей метод стимулює цікавість студентів до навчання та емоційний стан під час навчання вокалу;

– *друга*, всебічне розуміння основ життя та творчості композитора та культурного контексту часу створення вокальних творів, що є важливим для розуміння емоцій виконуваних вокальних творів;

– *третья*, створення платформи виконавської практики. Оскільки будь-які теоретичні знання реалізуються на практиці, тому практичне навчання також є одним із важливих методів підвищення ефективності навчання у класі вокалу. Теоретичні знання, які студенти отримують у процесі навчання, можуть бути реалізовані та виявити свої недоліки лише завдяки великій кількості фактичних виступів та, водночас, це має збагатити практичний досвід студента, навчити готувати свої емоції та емоційну стан до наступного виступу.

У праці Ши Лін «Стратегії розвитку викладання вокальної музики у період зміни голосу у підлітків» (史丽娜, 2019) запропоновано стратегії навчання вокалу

у підлітковому віці, що залучають до цього процесу батьків студентів. Автор вважає, що під час навчання вокалу у період зміни голосу підлітка слід звернути увагу на такі аспекти:

– *вчителі та батьки* мають зміцнити свої знання про підліткові особливості у період навчання вокалу та приділяти цьому більше уваги. Вчителі мають намагатися уникати вибору складних вокальних творів. Діапазон не повинен бути занадто широким, щоб студенти в період вокалізації не відчували тягар фізичних та розумових аспектів. У повсякденному житті ви також повинні інформувати молодих людей про те, що не слід травмувати голосові зв'язки нестримними голосними розмовами. Для підлітків з фізіологічними змінами голосу протягом періоду змін слід дати спеціальні рекомендації;

– вчителі можуть використовувати *зв'язок з батьками*, такі як телефон, електронну пошту та інші засоби, щоб познайомити батьків зі знаннями та навичками медичної допомоги, що може бути необхідною під час зміни голосу, так що сім'я також може контролювати та направляти молодих людей у період зміни голосу та надавати медичну допомогу;

– вчителі та батьки повинні активно спрямовувати молодих людей на *підтримку здорового стану душі та тіла*. Молоді люди повинні бути обізнані про те, що захист фізичного здоров'я є певною мірою захисту голосу, тому вчителі та батьки повинні допомагати молодим людям долати фізичні та психологічні бар'єри та підтримувати оптимізм.

– вчителі та батьки також повинні активно спрямовувати молодих людей на *участь у спортивних заходах*, щоб різні функції організму могли добре розвиватися. Молоді люди повинні робити фізичні вправи, проте перевтома може збільшити рівень набряку голосових зв'язок, тому слід уникати інтенсивних вправ. На цьому етапі слід звернути увагу на дієту, яка повинна ґрунтуватися на легких фруктах і овочах, доповнених вискобілковою тваринною або рослинною їжею, щоб забезпечити адекватне харчування для задоволення потреб фізичного розвитку підлітків. Підлітки мають розумно розподіляти дієту і фізичні вправи відповідно до свого віку, щоб забезпечити відповідний фізичний і психологічний стан для підтримки здорового голосу.

– коледж має посилити *викладання знань з фізіології та психології* у період зміни голосу. Однією із завдань є виправлення ролі таких упереджених понять, як «теорія єдиного бала» та «теорія єдиного предмета», щоб посилити викладання допоміжних предметів, таких як фізичні та психологічні курси. Як допомогу мають також час від часу проводити різні спеціальні лекції для популяризації фізіологічних та психологічних знань про період змін голосу.

**Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** Проведений аналіз надає підстави стверджувати, що: проблеми підготовки вокалістів у сучасній КНР є широкообговорюваними й висвітлюють підготовку професійних вокалістів та вокальну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. У період до створення КНР здебільшого навчання співу було спрямоване на вміння володіти особливостями національної співочої школи й

пов'язано з організацією консерваторій. Що стосується вокальної підготовки вчителів музичного мистецтва, то китайські науковці вважають, що вона має низку недоліків: навчальна програма з вокалу є єдиною, цілі навчання не є визначеними, є недостатність матеріальної бази та кваліфікації викладачів. У той же час, науковці пропонують методи та стратегії удосконалення навчання вокалу у коледжах, якими є: стратегії для досягнення емоційної стимуляції та ефективного керівництва у викладанні вокалу, а також залучення батьків до надання знань з особливостей голосу у перехідний період, підтримка здорового стану душі та тіла підлітків, спрямування їх до участі у спортивних змаганнях, викладання знань з фізіології та психології тощо.

Перспективи подальших досліджень, вважаємо необхідно спрямувати на дослідження взаємозв'язків та взаємовпливів вокальної підготовки учителів музичного мистецтва в Україні та КНР, їх змістовній та методичній наповненості; порівнянні професійної підготовки вокалістів у консерваторіях КНР з вокальною підготовкою учителів музичного мистецтва у коледжах та університетах.



## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Грица, С. (2015). *Мелос української народної епіки*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Драганчук, В. (2008). Національна ментальність і рівні її відображення в музиці. *Музикознавчі студії. Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*, 18, 11–17. <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9236>
- Котляревський, І. (2000). Парадигматичні аспекти розвитку понятійного апарату музикознавства. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*, 7, 31–34.
- Мадишева, Т. П. (2002). *Співак і мова: культура співу мовою оригіналу: теорія і практика*. Харків: Штрих.
- Сорокер, Я. (2012). *Українська пісенність у музиці класиків: спроба дослідження*. Вінниця: НОВА КНИГА.
- Чекан, Ю. І. (2009). *Інтонаційний образ світу*. Київ: Логос.
- 王文汇 [Ван Веньхуей]. (2019). 关于高校独立学院声乐表演专业实践教学探索 [Дослідження щодо практичного викладання вокальної музики в незалежних коледжах та університетах]. *北方音乐 [Northern Music]*, 16, 106–140.
- 李欣 [Лі Сінхь]. (2005). 青少年声乐教学初探 [Попереднє дослідження вокальної музики для підлітків]. *Journal of Daxian Teachers College (Social Science Edition)*, 15(1), 113–115.
- 李晋 [Лі Цзінь]. (2013). 青少年声乐教学中的几个问题 [Деякі проблеми навчання вокальної музики підлітків]. *文化教育. 大众文艺 [Популярна література та мистецтво]*, 263.
- 李戡 [Лі Цзянь]. (2019). 高校声乐教学中启发式教学的意义及应用 [Значення та застосування евристичного навчання у викладанні вокальної музики в коледжах та університетах]. *黄河之声. 音乐教育/高等教育 [Голос Хуанхе. Музична освіта/Вища освіта]*, 13, 19.
- 郑秋芳, & 张馨幻 [Чжен Цюфан, & Чжан Сінхуань]. (2019). 高校声乐教学的现状及前景探析 [Аналіз сучасної ситуації та перспектив викладання вокальної музики в коледжах та університетах]. *黄河之声 [Голос Хуанхе]*, 13, 81.
- 陈乐洋 [Чен Леянґ]. (2019). 浅谈青少年变声期的歌唱教学 [Аналіз ефективних стратегій емоційної стимуляції та керівництва у викладанні вокальної музики для підлітків]. *黄河之声 [Голос Хуанхе]*, 3, 123–126.
- 陈洁 [Чень Цзе]. (2019). 高校声乐教学中呼吸的训练与运用研究 [Дослідження щодо навчання та застосування дихання при викладанні вокальної музики в коледжах та університетах]. *智者论道 [Слова мудрості]*, 35, 255–258.
- 侯箫涵 [Хоу Сяохань]. (2013). 浅谈青少年变声期的歌唱教学 [Розповідь про навчання співу підлітків у період зміни голосу]. *黄河之声 [Голос Хуанхе]*, 3, 49.
- 史丽娜 [Ши Лін]. (2018). 关于青少年变声期声乐教学开展的策略 [Стратегії розвитку навчання вокальної музики в період зміни голосу у підлітків]. *北方音乐 [Northern Music]*, 16, 154.
- 杨瑾 [Ян Цзінь]. (2019). 高校声乐作品鉴赏教学研究 [Дослідження щодо викладання вокальних музичних творів у коледжах та університетах]. *智库时代 [Епоха аналітичних центрів]*, 36, 34–36.

## REFERENCES

- Hrytsa, S. (2015). *Melos ukrainiskoi narodnoi epiky*. [Melody of Ukrainian folk epics]. Kyiv: Dmytro Burago Publishing House. <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9236> [in Ukrainian].
- Drahanchuk, V. (2008). Natsionalna mentalnist i rivni yii vidobrazhennia v muzytsi [National mentality and levels of its reflection in music]. *Muzykoznavchi studii. Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii im. M. V. Lysenka* [Musicological studios. Scientific

*collections of the Lviv National Music Academy named after MV Lysenko*, 18, 11–17. [in Ukrainian].

- Kotlyarevsky, I. (2000). Paradyhmatychni aspekty rozvytku poniatiiinoho aparatu muzykovedstva [Paradigmatic aspects of the development of the conceptual apparatus of musicology]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho* [Scientific Bulletin of the National Music Academy of Ukraine named after PI Tchaikovsky], 7, 31–34. [in Ukrainian].
- Madysheva, T. P. (2002). *Spivak i mova: kultura spivu movoiu oryhinalu: teoriia i praktyka* [Singer and language: the culture of singing in the original language: theory and practice]. Kharkiv: Shtrikh [Stroke]. [in Ukrainian].
- Soroker, Ya. (2012). *Ukrainska pisennist v u muzytsi klasykiv: sprobna doslidzhennia* [Ukrainian song in the music of the classics: an attempt to study]. Vinnytsia: NOVA KNYHA [New book]. [in Ukrainian].
- Chekan, Yu. I. (2009). *Intonatsiinyi obraz svit*. [Intonation image of the world]. Kyiv: Logos. [in Ukrainian].
- Wáng Wénhuì. (2019). Guānyú gāoxiào dúlì xuéyuàn shēngyuè biǎoyǎn zhuānyè shíjiàn jiàoxué tànsuǒ [Exploration on Practical Teaching of Vocal Performance Major in Independent Colleges and Universities]. *Běifāng yīnyuè* [Northern Music], 16, 106–140. [in Chinese].
- Li Xin. (2005). Qīngshàonián shēngyuè jiàoxué chūtàn [A Preliminary Study on Vocal Music Teaching for Teenagers]. *Journal of Daxian Teachers College (Social Science Edition)*, 15(1), 113-115. [in Chinese].
- Li Jin. (2013). Qīngshàonián shēngyuè jiàoxué zhōng de jǐ gè wèntí [Several problems in the teaching of vocal music for young people]. *Wénhuà jiàoyù. Dàzhòng wényì* [Cultural Education. Popular Literature and Art], 263. [in Chinese].
- Li Jian. (2019) . Gāoxiào shēngyuè jiàoxué zhōng qǐ fǎ shì jiàoxué de yìyì jí yìngyòng [The Significance and Application of Heuristic Teaching in Vocal Music Teaching in Colleges and Universities]. *Huánghé zhī shēng. Yīnyuè jiàoyù/gāoděng jiàoyù* [Voice of the Yellow River. Music Education/Higher Education], 13, 19. [in Chinese].
- Zheng Qiufang, & Zhang Xinhuan. (2019). Gāoxiào shēngyuè jiàoxué de xiànzhuàng jí qiánjǐng tànxi [Analysis on the Current Situation and Prospect of Vocal Music Teaching in Colleges and Universities]. *Huánghé zhī shēng* [Voice of the Yellow River], 13, 81. [in Chinese].
- Chen Leyang. (2019). Qiǎn tán qīngshàonián biànsēng qí de gēchàng jiàoxué [Talking about the singing teaching of teenagers during the period of voice change]. *Huánghé zhī shēng* [Voice of the Yellow River], 3, 123–126. [in Chinese].
- Chen Jie. (2019). Gāoxiào shēngyuè jiàoxué zhōng hūxī de xùnliàn yǔ yùnyòng yánjiū [Research on the Training and Application of Breathing in Vocal Music Teaching in Colleges and Universities]. *Zhìzhě lúndào* [Wise Men Talk], 35, 255–258. [in Chinese].
- Hou Xiaohan. (2013). Qiǎn tán qīngshàonián biànsēng qí de gēchàng jiàoxué [Talking about the singing teaching of teenagers during the period of voice change]. *Huánghé zhī shēng* [Voice of the Yellow River], 3, 49.
- Shi Lina (2019). Guānyú qīngshàonián biànsēng qī shēngyuè jiàoxué kāizhǎn de cèlùè [Strategies for the Development of Vocal Music Teaching During the Voice Changing Period of Teenagers]. *Běifāng yīnyuè* [Northern Music], 16, 154. [in Chinese].
- Yang Jin. (2019). Gāoxiào shēngyuè zuòpǐn jiànshǎng jiàoxué yánjiū [Teaching Research on Appreciation of Vocal Music Works in Colleges and Universities]. *Zhìkù shídài* [Think Tank Times]. P. 34-36. [in Chinese].

**Ян Цзяін**, здобувачка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61168  
<http://orcid.org/0000-0002-8063-7559>  
e-mail: [308820173@qq.com](mailto:308820173@qq.com)

**Матвєєва Ольга Олександрівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, провул. Фанінський, 3, м. Харків, Україна, 61005  
<http://orcid.org/0000-0003-0663-7726>  
e-mail: [oamat@ukr.net](mailto:oamat@ukr.net)

**Yang Jiaying**, PhD student at the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61168  
<http://orcid.org/0000-0002-8063-7559>  
e-mail: [308820173@qq.com](mailto:308820173@qq.com)

**Matvieieva Olga**, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Head of the Department of musical and instrumental teacher training, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, provul. Faninsky, 3, Kharkiv, Ukraine, 61005  
<http://orcid.org/0000-0003-0663-7726>  
e-mail: [oamat@ukr.net](mailto:oamat@ukr.net)